

ENSKILDA HÖGSKOLAN STOCKHOLM

Teologiska programmet

Praktisk teologi

EXAMENSARBETE

Kandidatuppsats

Vårterminen, 2022

Bestående församlingstillväxt

Uppföljande studie för att undersöka om församlingar
som vuxit fortsätter växa

Författare: Hans Eriksson

Handledare: Anneli Winell

Enskilda högskolan Stockholm

Tack

Jag vill särskilt rikta ett stort tack till de tre, icke namngivna, pastorer som lät sig intervjuas, svara på enkätfrågor och tog fram medlemsstatistik trots den stora arbetsbörda som råder för pastorer under påsktid. Jag har lärt mig mycket av er om den pastorsroll som jag själv snart kommer att träda in i och alla lärdomar ryms inte inom denna uppsats ramar.

Stort tack till Klas Eriksson, en av författarna till den studie som min egen studie bygger på. Tack för att du hjälpt mig att formulera frågor, för att du hjälpt mig förstå ert material och gett mig tillgång till det, och för allt övrigt material som du bidragit med. Tack även Cahtrine Nygren som är den andra författaren till den studie som min studie bygger på och som gett mig tillgång till relevant material.

Tack till Anneli Winell, min handledare, som uppmuntrat och gett god och snabb respons och därmed ofta rådit bot på min förvirring och osäkerhet.

Tack, till sist, till stöttande klasskamrater och övriga som lyssnat på mig och gett god uppmuntran och respons.

Sammandrag

Denna mixed method studie undersöker tre församlingar som tidigare vuxit och i vilka man identifierat vissa kännetecken som antas bidra till just församlingstillväxt.

Undersökningens kvantitativa del syftar till att undersöka om församlingarna har fortsatt växa. Den kvalitativa delen syftar till att undersöka om kännetecknen finns eller finns kvar i församlingarna.

Empirin insamlas genom intervjuer med församlingsföreståndare/pastorer och enkätfrågor till desamma, samt insamling av medlemsstatistik för åren 2017–2021.

Kodning och tematisering görs utifrån Klas Eriksson och Cahtrine Nygrens nio identifierade kännetecken hos växande församlingar och analyser sker med hjälp av Christian A. Schwarz teorier om 65-hypotesen och principmetoden.

Resultatet visar att ingen av församlingarna längre kan betraktas som växande och att församlingarna i varierande grad kännetecknas av de nio kännetecken för växande församlingar som Eriksson och Nygren identifierat i sin forskning, och de kvalitativa särdrag hos växande församlingar som Schwarz och Schalk identifierat i sin forskning.

Engelsk titel

Sustained Congregational Growth

Nyckelbegrepp

Bestående församlingstillväxt; Equmeniakyrkan; NFU; Naturlig församlingsutveckling; Kvalitativa särdrag; Kännetecken för växande församlingar.

Innehållsförteckning

Tack	1
Sammandrag	2
Engelsk titel	2
Nyckelbegrepp	2
Innehållsförteckning	3
1. Inledning	6
1.1 Bakgrund	6
1.2 Syfte och mål	7
1.3 Forskningsfrågor	7
1.4 Avgränsning	7
1.5 Tidigare forskning	7
1.5.1 Växande församlingar i Sverige	7
1.5.2 Frikyrkoundersökningen 2021	8
1.5.3 Naturlig församlingsutveckling i Sverige	8
1.5.4 Kristenblivande	9
1.6 Material	9
1.7 Uppsatsens disposition	10
2. Teori och begrepp	11
2.1 Teoretisk utgångspunkt	11
2.1.1 Naturlig församlingsutveckling och 65-hypotesen	11
2.1.1.1 Stödjande/delegerande ledarskap	13
2.1.1.2 Gåvobaserad verksamhet	13
2.1.1.3 Hängiven andlighet	13
2.1.1.4 Funktionella strukturer	13
2.1.1.5 Inspirerande gudstjänster	13
2.1.1.6 Livsnära smågrupper	13
2.1.1.7 Behovsorienterad evangelisation	14
2.1.1.8 Kärleksfulla relationer	14
2.2 Begreppsdefinitioner	14
2.2.1 Kännetecken, särdrag och principer.	14
2.2.2 Församlingstillväxt	14
2.2.3 Icke-kristen bakgrund	15
2.3 Arbetsprocess	15
2.3.1 Intervjuerna	16
2.3.2 Enkäterna	16
2.3.3 Medlemsstatistiken	17

3. Metod	18
3.1 Metod	18
3.2 Forskningsetiska överväganden	19
4. Resultat	20
4.1 Medlemsstatistik	20
4.1.1 Församling A	20
4.1.2 Församling B	20
4.1.3 Församling C	21
4.1.4 Tillväxt och medlemsbakgrund	21
4.2 Resultat av intervjuerna och enkäterna	21
4.2.1 Vägskalet	22
4.2.2 Relevant verksamhet	22
4.2.3 Varm, öppen och välkomnande atmosfär	23
4.2.4 Vänskap	24
4.2.5 Varm andlighet	24
4.2.6 Målmedvetenhet och betoning på missionsuppdraget	25
4.2.7 Betoning på omvändelse	25
4.2.8 Öppenhet för förändring och nya intryck	26
4.2.9 En dynamisk och rikt utrustad pastor	27
4.3 Sammanfattning av resultat	27
5. Analys	28
5.1 65-hypotesen	28
5.1.1 Stödjande/delegerande ledarskap	28
5.1.2 Gåvobaserad verksamhet	29
5.1.3 Hängiven andlighet	29
5.1.4 Funktionella strukturer	29
5.1.5 Inspirerande gudstjänster	30
5.1.6 Livsnära smågrupper	30
5.1.7 Behovsorienterad evangelisation	30
5.1.8 Kärleksfulla relationer	30
5.1.9 Slutsatser	30
5.2 Principmetoden	31
5.3 Slutsatser	31
5.3.1 Forskningsfråga 1	31
5.3.2 Forskningsfråga 2	32
6. Diskussion	33
6.1 Reflektion i förhållande till tidigare forskning	33
6.1.1 Eriksson och Nygren	33
6.1.2 Flyman	36

6.2 Teoretisk reflektion	37
6.3 Metodisk reflektion	37
6.4 Empirisk reflektion	37
6.5 Avslutande reflektion	38
Sammanfattning	39
Referenser	40
Bilaga 1 - Intervjufrågor	41
Bilaga 2 - Enkät	43

1. Inledning

I detta kapitel berättar jag om bakgrunden till studien, förklarar studien syfte och presenterar forskningsfrågorna, förklarar vilka avgränsningar som gjorts, vilket material jag använt och hur uppsatsen är disponerad. Jag går också igenom tidigare forskning.

1.1 Bakgrund

I den kristna kallelsen ingår att sprida det kristna budskapet, med en förhoppning om att det också tas emot. Ett sätt att mäta om detta sker är att räkna antalet medlemmar i församlingarna. Det går att problematisera detta sättet att mäta, men det är ändå ett av de mest överblickbara mätsätten vi har (Eriksson & Nygren 2008:64). Varför vissa församlingar växer och andra inte har därför alltid varit intressant. Ämnet har måhända aktualiserats av att det numera är betydligt vanligare att församlingar krymper än att det växer (Tholvsen 2021:24).

Forskning inom området har ofta gått ut på att identifiera faktorer som gör att församlingar växer, i syfte att sedan kunna utforma metoder för församlingstillväxt som sedan kan appliceras på församlingar som vill vända en nedåtgående trend. Det har även forskats kring hur väl sådana projekt fungerar i praktiken, men det jag har valt att fokusera på är församlingar som tidigare identifierats som växande, och vilka använts för att identifiera de faktorer som används för att utveckla metoder för församlingstillväxt. Det jag vill ta reda på är om deras tillväxtperiod varit ihållande. Detta för att utvärdera om de faktorer som nu används för att utveckla metoder för församlingstillväxt faktiskt leder till det vi vill att de ska leda till, alltså bestående församlingstillväxt.

I min kandidatuppsats fokuserar jag på några av de församlingar som användes när Klas Eriksson och Cahtrine Nygren identifierade nio kännetecken för växande församlingar (2008:5). I min studie går jag tillbaka till dessa församlingar för att se om de fortfarande växer och undersöker hur de förhåller sig till de nio kännetecknen.

Jag själv har min bakgrund inom baptistsamfundet, sedermera del av Equmeniakyrkan när den startades. Jag är uppvuxen i en krympande församling och har inte mycket erfarenhet av växande församlingar. Däremot har frågan om församlingstillväxt ständigt varit aktuell i min församling, periodvis har vi använt oss av metoden Naturlig församlingsutveckling som

förklaras ingående nedan, men jag har personligen ingen tydlig tidigare förståelse av Naturlig församlingsutveckling eftersom jag var för ung. Utöver min egen församling har jag verkat i några ytterligare församlingar varav åtminstone en kan betraktas som växande. Jag är numera pastorskandidat i Equmeniakyrkan.

1.2 Syfte och mål

Syftet med studien är att ta reda på om församlingar som vuxit under en kortare tid (5 år), fortsatt att växa ett drygt decennium senare, och, om de växer, undersöka om Eriksson och Nygrens nio kännetecken ännu/nu kännetecknar församlingarna och hur församlingarna relaterar till dessa kännetecken. Jag vill undersöka om dessa kännetecken, som antagits vara ett slags nycklar för församlingstillväxt, också leder till långsiktig tillväxt och därmed är relevanta vid utvecklandet av metoder för församlingstillväxt.

1.3 Forskningsfrågor

1. Växer församlingarna fortfarande? Varför/varför inte?
2. Om församlingarna växer: vilka kännetecken framträder idag?

1.4 Avgränsning

Uppsatsen baseras på tidigare forskning av Klas Eriksson och Cathrine Nygren. Uppsatsen kan i viss mån ses som en uppföljning av denna forskning men begränsas av kandidatuppsatsens omfång. Av de 15 församlingar som Eriksson och Nygren undersökte har jag valt att fokusera på de tre som numera är anslutna till Equmeniakyrkan.

1.5 Tidigare forskning

1.5.1 Växande församlingar i Sverige

Klas Eriksson och Cathrine Nygren genomförde år 2007 en studie i växande församlingar i Sverige. Deras huvudfråga var: Vad är det som gör att vissa församlingar växer och attraherar nya människor? (2008:3) Denna forskningsfråga är inte helt olik Schwarz och Schalks forskningsfråga: Vilka principer för församlingstillväxt är giltiga, oavsett kulturellt sammanhang och teologisk uppfattning (Schwarz 1996:19)? Deras forskning förklaras under teori. Eriksson och Nygren valde dock en annan syn på tillväxt, nämligen dels genom att se

på medlemsstatistiken i stället för på gudstjänstbesökare, dels genom att undersöka hur stor del andel av de nya medlemmarna som kom från en icke-kyrklig bakgrund (2008:3). Församlingar som växte genom inflyttning, nischad verksamhet eller stora uppvuxna barngrupper sorterades alltså bort redan i första stadiet och fokus låg på församlingar som nådde människor från icke-kristen bakgrund. Anledningen till att de valde att inte fokusera på gudstjänstdeltagare var att det inte finns någon säker statistik på det (Eriksson & Nygren 2008:64f).

Eriksson och Nygren intervjuade församlingsföreståndare och nya församlingsmedlemmar från icke-kyrklig bakgrund svarade på en enkät. Deras resultat blev en uppsättning kännetecken för växande församlingar (Eriksson & Nygren:2008:5). Dessa är:

- Vägskalet
- Relevant verksamhet
- Varm, öppen och välkomnande atmosfär
- Vänskap
- Varm andlighet
- Målmedvetenhet och betoning på missionsuppdraget
- Betoning på omvändelse
- Öppenhet för förändring och nya intryck
- En dynamisk och rikt utrustad pastor

1.5.2 Frikyrkoundersökningen 2021

Frikyrkoundersökningen är en faktarapport av Øyvind Tholvsen som undersöker utvecklings-trender i frikyrkosamfunden sedan år 2000. En ny rapport tas fram vart femte år. I undersökningen konstateras att det läggs ner fler församlingar än det etableras nya, vilket innebär att antalet frikyrkoförsamlingar minskar. Det konstateras också att antalet församlingar med minskande medlemsantal klart överstiger antalet växande församlingar. Totalt har det mellan år 2000 och 2020 skett en minskning i antalet församlingar med 24,8 % samtidigt som antalet medlemmar i församlingarna minskat med 9,8 % (Tholvsen 2021:2f).

1.5.3 Naturlig församlingsutveckling i Sverige

År 2004 skrev Klas Eriksson, samma person som ovan (1.5.1), en uppsats där han jämförde 80 svenska församlingars NFU-profiler, alltså deras kvalitetsindex inom Schwarz åtta

kvalitativa särdrag hos växande församlingar. Han analyserade statistiken för att ta reda på var den största skillnaden fanns mellan församlingar med hög kvalitet och församlingar med låg kvalitet, varför denna skillnad (eller avsaknad därav) fanns, och jämföra den svenska statistiken med den internationella från Schwarz och Schalk (Eriksson 2004:18).

Förutom att han bekräftade att även Schwartz teori om 65-hypotesen (förklarad nedan) stämmer även i Sverige så drog Eriksson fyra slutsatser: Inspirerande gudstjänster är det kvalitativa särdrag som är i genomsnitt är lägst för församlingar av både hög och låg kvalitet, församlingar med hög kvalitet når icke-kristna människor i högre grad än de med låg kvalitet, församlingar med hög kvalitet är mer målmedvetna och funktionella än de med låg kvalitet, och församlingar med hög kvalitet är bättre på att få till livsnära mötesplatser där människor växer (Eriksson 2004:43).

1.5.4 Kristenblivande

Hampus Flyman undersöker i sin kandidatuppsats sex församlingar i Equmeniakyrkan som vuxit genom att många blivit medlemmar på bekännelse. Han undersöker vilka faktorer i församlingar som är anslutna till Equmeniakyrkan som bidrar till kristenblivande, alltså att personer blir kristna. De faktorer han tittar på är praktiker i församlingarna, kvaliteter i församlingarna och de nya medlemmarnas bakgrund och erfarenheter (Flyman 2018:6).

Det han finner är att de nya medlemmarna ofta har en bakgrund i någon form av deprivation, alltså att de lider av någon form av brist. Flyman nämner ekonomisk, social, organisk, etisk och psykisk deprivation. Vidare finner han att de kvaliteter som bidrar till kristenblivandet är öppenhet och tydlighet och praktiker som bidrar till detsamma är "kontaktskapande och diakonala praktiker kombinerat med undervisning om kristen tro, attraktiva gudstjänster och praktiker för bekräftelse av tro" (Flyman 2018:43). Dessa praktiker och kvaliteter i församlingarna kan jämföras med Eriksson och Nygrens nio kännetecken för växande församlingar.

1.6 Material

Som material använder jag dels Eriksson och Nygrens insamlade material till deras studie *Växande församlingar i Sverige* (2008), detta i form av intervjuanteckningar, statistik och slutsatser. Dels använder jag eget insamlat material från tre av de församlingar som deltog i

Eriksson och Nygrens studie. Detta material består av medlemsstatistik från åren 2015–2021, intervjuer med församlingsföreståndarna och enkätsvar från församlings- föreståndarna.

1.7 Uppsatsens disposition

I uppsatsens första kapitel har jag gått igenom syftet med forskningen och de frågeställningar jag utgår ifrån. Jag har beskrivit tidigare forskning om församlingstillväxt och kristenblivande och beskrivit mitt eget material, samt vilka avgränsningar jag gjort.

I kapitel två går jag igenom de teorier och begrepp jag använder och beskriver min arbetsprocess. I kapitel tre förklarar jag mitt metodval. I kapitel fyra presenteras resultaten av mina intervjuer, enkäter och statistikinsamling. I kapitel fem analyserar jag mitt material utifrån valda teorier och i kapitel sex diskuterar jag mitt resultat med tidigare forskning samt diskuterar mina valda teorier, metod och empiri. Till sist kommer en avslutande reflektion och sammanfattning.

2. Teori och begrepp

I detta kapitel presenteras två teoretiska utgångspunkter från Christian Schwarz bok *Naturlig församlingsutveckling: Åtta kvalitativa särdrag hos växande församlingar*. Därefter definierar jag de begrepp som är avgörande för förståelsen av uppsatsen. Till sist beskriver jag min arbetsprocess.

2.1 Teoretisk utgångspunkt

2.1.1 Naturlig församlingsutveckling och 65-hypotesen

Christian Schwarz och Christoph Schalk genomförde år 1994–1996 en världsvid studie där ett av målen var ta reda på om det fanns några universella principer gällande församlingstillväxt utifrån frågan “Vilka principer för församlingstillväxt är giltiga, oavsett kulturellt sammanhang och teologisk uppfattning?” (Schwarz 1996:17f). Då det är Schwarz som skrivit boken som jag utgår ifrån refererar jag främst till honom fortsättningsvis.

Den första teorin som jag plockat från Schwarz är den om principer, jag kallar den för principmetoden. Den innebär att för att få en församling att växa så bör man titta på många växande församlingar och hitta principer som är gemensamma för dessa, för att sedan införliva dessa i sin egen församling utifrån lokala förutsättningar. Detta i motsats till att titta på en församling som växer för att sedan i högsta möjliga mån försöka imitera deras koncept. Det kan vara genom att man tar ett koncept kring en gudstjänstform, såsom sennesrogudstjänster, och införlivar det i sin församling. Teorin säger inte att denna metod, som jag kallar modellmetoden, inte kommer att fungera, men att principtanket är ett mer tillförlitligt sätt att få församlingen att växa (Schwarz 1996:16f).

Schwarz och Schalk sökte efter sådana generella principer som kunde appliceras på många platser (Schwarz 1996:16ff). Deras resultat blev 8 universella tillväxtprinciper, eller kvalitativa särdrag som de valt att kalla dem (Schwarz 1996:20f). Dessa särdrag var: stödjande/ delegerande ledarskap, gåvobaserad verksamhet, hängiven andlighet, Funktionella strukturer, inspirerande gudstjänster, livsnära smågrupper, behovsorienterad evangelisation och kärleksfulla relationer (Schwarz 1996:22–37).

Alla dessa särdrag är formulerade med ett adjektiv följt av ett substantiv. Alla församlingar har ledarskap, andlighet, verksamhet osv, men adjektivet lyfter fram vad som är kvaliteten i växande församlingars ledarskap, andlighet, verksamhet osv. Exempelvis gåvobaserad verksamhet eller hängiven andlighet (Eriksson 2004:10). Forskningen visade att det fanns ett tydligt samband mellan hög kvalitet på dessa åtta områden och numerär tillväxt. Den andra delen av teorin är alltså att hög kvalitet på dessa åtta områden leder till församlingstillväxt (Schwarz 1996:39). Konkret konstaterar Schwarz att ett kvalitetsindex på över 65 inom samtliga särdrag, där 50 motsvarar medelvärdet för församlingar eller “normalförsamlingen”, innebär att församlingen växer. Denna teori kallas av Schwarz för 65-hypotesen (Schwarz 1996:40f). Schwarz är inte lika konkret när det kommer till församlingar som inte når upp till ett kvalitetsindex på över 65, dessa församlingar kan antingen växa eller inte växa, men hans slutsats är ändå att växande församlingar generellt har ett betydligt högre kvalitetsindex än minskande församlingar, vilket innebär att högre kvalitetsindex ökar sannolikheten för tillväxt (Schwarz 1996:39). Viktigt att poängtera är att församlingstillväxt i denna studie syftar på antalet gudstjänstbesökare och inte antalet registrerade medlemmar (Eriksson 2004:11).

Naturlig församlingsutveckling har sin bas i Tyskland och kom till Sverige år 2000 genom Sveriges Frikyrkosamråd och samordnades av Svenska Baptistsamfundet. Naturlig församlingsutveckling är en metod för församlingstillväxt. Den står på tre ben:

- Den empiriska forskningen om kvalitativa särdrag för växande församlingar av Christian Schwarz och Christoph Schalk.
- Schwarz iakttagelser av naturen och fenomen som “Den biotiska potentialen”, som leder till slutsatsen att församlingens fokus bör vara att minska hindren för tillväxt, och “Principen för självorganisering”, som handlar om att frigöra Guds tillväxtautomatik i församlingarna.
- Schwarz bibelstudium. Alltså bibliska uppmaningar och bibliska metoder.

Naturlig församlingsutveckling innebär “att frigöra den tillväxtautomatik Gud själv använder för att få sin församling att växa” (Schwarz 1996:13). Schwarz beskriver två diken: Det “teknokratiska tankemönstret”, som har för stort fokus på mänskliga lösningar, och det “spiritualistiska tankemönstret”, som har för stort fokus på Guds verkan (1996:14). Utifrån bland annat Mark 4:26–29 argumenterar han för ett mellanting där människor kan “plantera” och “skörda”, men Gud är den som ger växten (1996:12). Han kallar detta för det “biotiska

tankemönstret” (1996:14) och lösningen för att nå tillväxtautomatik är att uppnå hög kvalitet inom de åtta kvalitativa särdrag som Schwarz och Schalk identifierat genom sin forskning (1996:39). Här följer en förklaring av de 8 särdragen:

2.1.1.1 Stödjande/delegerande ledarskap

Ledare i växande församlingar är både mål- och relationsinriktade och använder sina gåvor och sin tid till att sätta andra i funktion genom att stötta, motivera och utrusta och framför allt se deras gåvor och leda dem in i deras kallelse (Schwarz 1996:22f).

2.1.1.2 Gåvobaserad verksamhet

När människor engagerar sig utifrån vad Gud utrustat dem för jobbar de mer i den Helige Andes kraft och mindre i sin egen kraft. Detta innebär att engagemang inte känns betungande utan befriande (Schwarz 1996:24f).

2.1.1.3 Hängiven andlighet

Känslan av glädje och entusiasm i troslivet, snarare än exempelvis plikt känslor, kännetecknar människor i växande församlingar (Schwarz 1996:26f)

2.1.1.4 Funktionella strukturer

Att församlingens olika verksamheter är strukturerade på ett funktionellt sätt och har tillräckligt med ledare och områdesansvariga är viktigt, men också att ledarna tränar nya ledare. Utvärdering och ständig självförnyelse är andra kännetecken (Schwarz 1996:28f).

2.1.1.5 Inspirerande gudstjänster

Människor som deltar i växande församlingars gudstjänster gör det för att bli inspirerade, inte för att det känns att det är en plikt eller göra Gud eller pastorn en tjänst. Inspiration innebär i det här fallet en inspiration genom Helig Ande som har en konkret effekt på atmosfären och gudstjänstens utformande (Schwarz 1996:30f).

2.1.1.6 Livsnära smågrupper

Smågrupper där man kan samtala om livet och inte bara om bibeltexter är en princip för växande församlingar, när dessa grupper växer delas de så att grupperna aldrig blir stora utan fler. I grupperna övar man sig på att betjäna andra och utveckla sina andliga gåvor. Det som lätt blir abstrakt i predikan blir konkret i den lilla gruppen (Schwarz 1996:32f).

2.1.1.7 Behovsorienterad evangelisation

Detta särdrag handlar om att placera de ledare som har gåvan att evangelisera i rätt sammanhang, där de får komma i funktion och möta de behov som finns. Det handlar också om att faktiskt möta icke-kristnas behov och frågor och fokusera på de kontakter man redan har snarare än att leta upp nya människor med avsikten att evangelisera för dem (Schwarz 1996:34f).

2.1.1.8 Kärleksfulla relationer

Praktisk utlevd och upplevd kärlek är en tillväxtfaktor. Det handlar inte om en känsla, som slumpmässigt kommer och går, utan om ett förhållningssätt, men inte en förfalskad kärlek utan äkta kärlek. Det kan handla om att bjuda hem varandra, skratta tillsammans, ge komplimanger och bära varandras bördor (Schwarz 1996:36f).

2.2 Begreppsdefinitioner

2.2.1 Kännetecken, särdrag och principer.

Kännetecken är det begrepp som används av Eriksson och Nygren för att beskriva gemensamma faktorer i växande församlingar (2008:5). Schwarz använder i stället begreppet särdrag, eller mer specifikt kvalitativa särdrag, när han beskriver vad som skiljer ut de växande församlingarna från de som inte växer. För Schwarz är särdragen en skala där hög identifikation med särdraget innebär större sannolikhet för tillväxt (Schwarz 1996:38f). Eftersom jag utgår från Eriksson och Nygren använder jag främst ordet i kännetecken, men i analysen när jag utgår från Schwarz så använder jag ordet särdrag. Schwarz använder även begreppet principer för församlingstillväxt. Detta är svårare att definiera men min tolkning är att det handlar om förutsättningar som man inte kan bortse ifrån (Schwarz 1996:33).

2.2.2 Församlingstillväxt

Församlingstillväxt innebär i grunden numerär tillväxt i församlingen, den tillväxten kan mätas på olika sätt. Tholvsens sätt att mäta medlemsförändringar är att en minskning eller ökning av antalet medlemmar med minst 10% över en 5-årsperiod innebär att församlingen är minskande respektive växande (Tholvsen 2021:24). Eriksson och Nygren följer inga procentsatser utan tittar bara på om antalet församlingsmedlemmar ökat under 5 år. Men framför allt tittar de bara på församlingar där en hög andel av de nya medlemmarna kommer

från en icke-kyrklig bakgrund. Schwarz mäter tillväxt genom att titta på om antalet gudstjänstbesökare ökat med minst 10% på ett år under 5 år (Eriksson 2004:11). Andra närliggande begrepp är dels församlingsutveckling, som bland annat innebär arbetet med att nå kvantitativ tillväxt, men även innefattar kvalitativ utveckling, dels församlingsbygge och församlingsväxt, av vilka ingetdera används i uppsatsen men där det första ligger närmre församlingsutveckling och de andra kan betraktas som synonymt med församlingstillväxt.

2.2.3 Icke-kristen bakgrund

Icke-kristen och icke-kyrklig betraktas som synonyma begrepp i denna uppsats. Definition hämtas från Eriksson och Nygren: ”Med icke kyrklig bakgrund menar vi att man kommer från en familj/livsmiljö där ingen av föräldrarna var aktiva kristna och att man levt en stor del av sitt liv utan eller med bara liten påverkan från kristen tro/kristen verksamhet” (Eriksson & Nygren 2008:62).

2.3 Arbetsprocess

Utifrån Eriksson och Nygrens studie har jag valt att studera de församlingar som idag är anslutna till Ekumeniakyrkan. Det blev tre stycken. Övriga tillhör andra samfund eller finns inte kvar. Dessa tre församlingar har relativt stor geografisk spridning och tillhör alla olika av Ekumeniakyrkans regioner. Storleken på församlingarna är mellan 100 och 400 medlemmar. I studien kallas församlingarna för församling A, B och C och deras respektive föreståndare kallas för föreståndare A, B och C. Eftersom församlingarna i Eriksson och Nygrens studie var anonyma kontaktade Klas Eriksson församlingarna för att få tillåtelse att informera mig om vilka församlingar det gällde. Därefter upprättade jag kontakt och alla församlingarna ställde upp på att delta i studien.

Min första forskningsfråga besvaras genom att analysera medlemsstatistiken mellan åren 2017 och 2021 från de tre församlingarna jag utvalt. Jag använder främst Tholvsens definition av tillväxt eftersom den är tydligare och lättare att applicera än Eriksson och Nygrens definition. Alla församlingarna i Eriksson och Nygrens studie var växande eller starkt växande enligt Tholvsens sätt att mäta under den period som Eriksson och Nygren undersökte. Jag använder också enkätens första två frågor och delar av intervjuerna.

Min andra forskningsfråga besvaras genom en enkät och intervjuer med föreståndarna för de tre församlingarna. Både enkäten och de transkriberade intervjuerna kodas utifrån Eriksson och Nygrens nio kännetecken för växande församlingar. I den mån kännetecknen omnämns i intervjuerna kodas de i kategorierna positivt, vilket innebär att det är kännetecknande för församlingen, eller negativt, alltså att det inte är kännetecknande för församlingen. Det som framträder och presenteras i mitt resultat är vilka kännetecken som tycks känneteckna församlingarna.

I min analys analyserar jag om församlingarna utifrån Schwarz teori om 65-hypotesen, och undersöker om församlingarna verkar fokusera mer på modeller eller principer, enligt Schwarz teori som jag valt att kalla principmetoden.

Här följer en beskrivning av intervjuerna, enkäterna och statistikinsamlandet:

2.3.1 Intervjuerna

Tre semistrukturerade intervjuer genomfördes med tre församlingsföreståndare/pastorer i olika Equmeniakyrkanförsamlingar. De pågick mellan 40 minuter och en timme. Fem intervjufrågor (bilaga 1) hade utformats utifrån Eriksson och Nygrens nio kännetecken. Tre av frågorna var påståenden följda av frågan: Hur väl stämmer detta överens med er församling? En fråga handlade om att beskriva situationen i församlingen med fokus på tillväxt, och en fråga handlade om hur församlingen påverkats av historiska händelser. Följdfrågor utformades spontant utifrån föreståndarnas svar och förståelse av påståendena, inklusive om jag ansåg att någon del i påståendena förbisågs i pastoreernas svar. På grund av påståendenas koncisa karaktär behövde vissa påståenden utvecklas och ord behövde definieras för att försäkra en samsyn kring centrala begrepp, vissa av dessa definitioner fanns nedtecknade i förväg för att kunna framföras vid behov. Två av intervjuerna fördes över videolänk och en fördes i ett gemensamt rum, alla intervjuer spelades in för att transkriberas och kodas och tematiseras för att möjliggöra analys.

2.3.2 Enkäterna

Enkätfrågorna (bilaga 2) utformades utifrån innehållet i Eriksson och Nygrens nio kännetecken. Det framgick inte för deltagarna vilka frågor som kunde kopplas till vilka kännetecken. Frågorna var till antalet 21 och i slutet gavs möjlighet att kortfattat kommentera

svaren. Frågorna var utformade som påståenden där föreståndarna fick avgöra i vilken grad dessa påståenden stämde in på deras församlingar. Fördelningen mellan de nio kännetecknen var inte jämn och vissa frågor hade relevans för flera kännetecken. Mest fokus lades på de kännetecken som ansågs lättare att bedöma objektivt, främst kännetecknet om relevant verksamhet. Påstående av typen “människor möter Gud i vår församling” resulterar lätt i allt för subjektiva svar. Även om den typen av frågor fanns med i enkäten lämnades de i högre grad till intervjuerna. Enkätens syfte var att använda svaren som stöd vid analysen av intervjusvaren. Föreståndarna identifierade sin församling vilket innebär att enkätsvaren kunde kopplas till de specifika församlingarna och alltså vara till hjälp vid intervjuanalysen, däremot lästes inte enkätsvaren innan intervjuerna genomfördes. Två frågor var annorlunda till karaktären och användes för att avgöra hur stor andel av församlingens nytillkomna medlemmar som kom från en icke-kyrklig bakgrund.

2.3.3 Medlemsstatistiken

De tre församlingarna ombads skicka medlemsstatistik för åren 2017–2021. Denna jämfördes för att se huruvida församlingarna vuxit eller ej och hur statistiken fluktuerat under perioden. Avgörandet om församlingarna vuxit gjordes främst utifrån Tholvsens sätt att mäta som förklaras ovan, men även utifrån Eriksson och Nygrens sätt att mäta, även detta förklaras ovan. Detta möjliggjordes genom två av enkätfrågorna som reder ut de nya medlemmarnas bakgrund. Statistiken kunde inte användas för att avgöra om församlingarna vuxit enligt Schwarz sätt att mäta, men ett försök till uppskattning görs i analysen.

3. Metod

I det här kapitlet beskriver jag den metod som jag använder. Jag beskriver först balansen mellan kvalitativ och kvantitativ metod i det som kallas för mixed method och därefter följer forskningsetiska överväganden.

3.1 Metod

Den metod som jag använder är mixed method som av John W. Creswell (2009:4) beskrivs som en kombination av kvalitativ och kvantitativ metod med syftet att få fram en helhet som inte hade varit möjlig med endast de två metoderna separat. Min metod är främst kvalitativ, men med kvantitativa inslag. Min ansats är deduktiv i och med att jag utgår från en teori och vill undersöka hur väl den stämmer.

Den kvalitativa delen av studien är intervjuerna. Jag använder semistrukturerade intervjuer för att kunna få en fördjupad förståelse av de olika församlingarnas relation till Eriksson och Nygrens nio kännetecken för växande församlingar och för att få en förståelse deras syn på församlingstillväxt. Genom att intervjua församlingarnas föreståndare får jag främst fram deras egen uppfattning av förhållandena i deras församlingar, deras självuppfattning. Det kan vara en svaghet med intervjuformen. Det samma gäller för de kvantitativa enkäterna, det jag får fram är föreståndarnas subjektiva uppfattning av församlingarna. Därför anser jag att kombinationen av både kvalitativa och kvantitativa metoder stärker uppsatsens reliabilitet. Jag använder även kvantitativa data på församlingarnas medlemsstatistik under en femårsperiod. Det ger pålitlig empiri kring församlingarnas faktiska medlemsantal, men förklarar inte orsakerna till förändringarna. För att möjliggöra en sådan analys används intervjuerna och de två enkätfrågor som behandlar de nya medlemmarnas bakgrund. De olika delarna samverkar alltså i denna mixed method studie till en helhet som blir större än summan av delarna. Ändå är det viktigt att poängtera metodens begränsningar, nämligen att på grund av den kvalitativa formen och det begränsade urvalet kan vi inte dra några generella slutsatser om församlingar eller församlingstillväxt i allmänhet. Däremot kan vi möjligen se vissa antydningar som öppnar upp för vidare forskning.

3.2 Forskningsetiska överväganden

För att ge föreståndarna som intervjuats frihet att uttrycka sig på ett öppet och relevant sätt så togs tidigt beslutet att både församlingarna och föreståndarna skulle vara anonyma. Eftersom de även var anonyma vid Eriksson och Nygrens studie lades extra vikt vid att se till att den anonymiteten inte bröts. I den mån den ändå bröts, nämligen genom att jag fick tillgång till materialet, bad Eriksson föreståndarna om tillstånd att dela med sig av materialet till mig.

4. Resultat

Här presenteras resultatet av min insamlade empiri. Första delen behandlar medlemsstatistiken och de intervju- och enkätfrågor som berörde medlemskapet och besvarar den första forskningsfrågan: Växer församlingarna fortfarande? Varför/varför inte? Andra delen behandlar intervjuernas och enkätens övriga delar och besvarar den andra forskningsfrågan: Om församlingarna växer: vilka kännetecken framträder idag?

4.1 Medlemsstatistik

4.1.1 Församling A

Församling A har minskat med 13 medlemmar på fem år. Det innebär en minskning med 6,84% över hela perioden. Den största minskningen var nio medlemmar på ett år vilket motsvarar 5,59%. Under ett av åren växte församlingen med sex medlemmar, den största årliga ökningen var alltså på 3,16%. Att församlingen inte växer kommenteras med att den stora tillväxten var en effekt av krisen och den efterföljande satsningen, vars effekt nu mattats av. De medlemmar som nu tillkommer gör det i hög grad genom inflyttning eftersom orten växer. Föreståndaren poängterar att även om medlemsantalet gått ner så har deltagandet i kärnverksamheterna, såsom smågrupper och gudstjänst, ökat. Detta finns det dock ingen statistik på.

4.1.2 Församling B

Församling B har minskat med sju medlemmar över hela perioden, vilket innebär en minskning på 2,08%. Den största minskningen på ett år var på 11 medlemmar vilket innebär 3,25%. Under det sista året ökade antalet församlingsmedlemmar med 12, vilket motsvarar 3,79%. Föreståndaren berättar att en viktig del av minskningen är att det funnits fel i statistiken som har åtgärdats i efterhand, det ledde till en omedelbar minskning på ca 10 medlemmar. Om dessa fel aldrig inträffat så hade minskningen i antal medlemmar varit mindre eller så hade medlemsantalet ökat något. Föreståndarens kommentar på det minskande medlemsantalet är att föregående föreståndare under en längre period inte fokuserat särskilt mycket på medlemskapet. Föreståndaren poängterar också att det skett en vändning under de senaste två åren och att medlemsantalet nu ökar. Detta på grund av att

pastorn haft möjlighet att ta kontakt med fler människor under Coronapandemin och frågat om de vill bli medlemmar.

4.1.3 Församling C

Församling C har ökat med en medlem på fem år. Det innebär en ökning på 1,05%. Den största ökningen var på fem medlemmar, vilket innebär 5,43%. Under två av åren minskade medlemsantalet med fyra, respektive en, medlemmar per år, den största årliga minskningen var därmed 4,21%. Föreståndaren berättar att orten är en tillflyktningsort och det är det vanligaste sättet som nya medlemmar tillkommer.

4.1.4 Tillväxt och medlemsbakgrund

Enligt Eriksson och Nygrens definition av församlingstillväxt har en av församlingarna ökat, men inte genom att människor från icke-kristen bakgrund kommer till tro i så hög grad. Att säga att församlingen vuxit blir dock missvisande eftersom medlemsantalet gått både upp och ner och förändringen har varit mycket liten. Båda de andra två församlingarna har krymp enligt statistiken, men alla församlingar faller inom Tholvsens definition för stillastående församlingar (Tholvsen 2021:25). Det innebär att förändringarna varit så pass små att man knappast kan tala om varken en växande eller minskande trend, utan just en stillastående trend i alla tre församlingar.

Av de nya medlemmar som tillkommit är färre (procentuellt) från en icke-kyrklig bakgrund än vid Eriksson och Nygrens intervjuer, i alla församlingarna. Det är alltså i högre grad inflyttade kristna och församlingsbarn som vuxit upp som blivit medlemmar. Ingen församling växer längre främst genom att det tillkommer nya medlemmar från en icke-kyrklig bakgrund.

4.2 Resultat av intervjuerna och enkäterna

Eftersom församlingarna inte växer så går forskningsfråga två inte att besvara fullt ut. Men här presenteras resultaten av intervjuerna.

Det är stor skillnad mellan församlingarna och hur de besvarar både enkät- och intervjufrågor. Generellt svarar församling A och C i genomsnitt ganska högt på enkäten och får en hög totalpoäng medan församling B generellt svarar lågt. Församling A tycker inte att något inte

alls stämmer medan församling B inte tycker att något stämmer mycket väl. Enkäten är dock i sig själv en otillräcklig indikator på hur väl Eriksson och Nygrens kännetecken stämmer in på församlingarna, så i följande resultat använder jag enkäten för att bättre förstå intervjuerna.

4.2.1 Vägskälet

Församlingarna A och C har genomgått tydliga kriser, båda innan Eriksson och Nygrens studie. Dessa kriser har lett till rejäla satsningar som gett frukt under ett tag men vars effekt börjar avta. Båda församlingarna har efter kriserna bytt pastorer flera gånger vilket kan ha en viss påverkan. Båda församlingarna anger att de till viss del fortfarande påverkas av krisen även om påverkan blir mindre och mindre, men de har en slags ständig krismedvetenhet och försöker anpassa verksamheten och även vissa förhållningssätt efter rådande förhållanden. Föreståndare A berättar att de genomgått flera konflikter, men inte kriser, på senare år, vilka man gått stärkta ur. Församlingen B har inte varit i någon kris och värjer sig för själva ordet kris. Däremot har man en medvetenhet om att medlemssiffrorna sjunkit under en period och man utreder om man behöver ändra på någonting i församlingen.

4.2.2 Relevant verksamhet

Alla församlingar har gudstjänster men en församling är oroad inför framtiden över det låga gudstjänstdeltagandet. Församling A har väl fungerande smågrupper men jobbar också med att utveckla dem. Församling C har några få smågrupper och föreståndaren vill utveckla smågruppsarbetet men tycker det är svårt. Församling B har inga smågrupper men har en plan inför kommande verksamhetsår att försöka starta upp ett slags smågruppsystem med olika nivåer beroende på var man befinner sig andligt. Föreståndaren säger:

“Det är någonting som vi har pratat om, alltså upptäckargrupper, “vad är kristen tro?”-grupper och smågrupper, inte fokus på kanske bönegrupper eller hemgrupper eller så utan att vi behöver få igång lite olika grupper beroende på var människor är i sin process, att hitta en andlighet och hitta en tro. Vi skulle behöva livsfrågegruppen som är superöppen, och sen behöver vi också få till en “vad är kristen tro?”-grupp och sen tredje saken, “vad innebär det att gå med i en församling?”-grupp. Egentligen, för vi har människor som finns på alla de tre nivåerna.”

Diakoni och socialt arbete är svårdefinierat. Så svaren kan bli lite otydliga. Församling A menar att det är något som man till viss del har men också aktivt håller på att utveckla. Församling C har inte ett särskilt utvecklat diakonalt eller socialt arbete, men har en hel del verksamhet som riktar sig till personer som inte är församlingsmedlemmar, dessa kan i viss

mån betraktas som diakonala. Den typen av verksamhet har varit svår att upprätthålla under pandemin. Församling B anger att det är mycket starka på det diakonala arbetet och räknar in sin pensionärsgrupp och sin secondhandbutik med kafé. Det kommer många människor till dessa verksamheter och en hög andel är inte medlemmar.

Alla församlingar beskriver att de har ett tydligt utåtriktat fokus i sin verksamhet med många deltagare som inte är medlemmar i församlingen, det gäller särskilt Församling B och C som på ett tydligt sätt har som strategi att erbjuda mycket verksamhet som gör att människor kommer till kyrkan. I församling A är det större fokus på att pastorn finns med i verksamheter utanför kyrkolokalen och man har samarbete både med skola och idrottslag.

Barn- och ungdomsarbetet är värt att lyfta även om Eriksson och Nygren anser att ett starkt barn- och ungdomsarbete inte är ett tydligt kännetecken för växande församlingar. Församling B uppger att deras barn- och ungdomsarbete är en av deras styrkor. Föreståndaren berättar att de har en fungerande barn- och ungdomsverksamhet "på alla plan" och det finns en tydlig strategi där konfirmationsläsningen är en nyckel, genom den kommer ungdomar från den övriga verksamheten in i församlingen och blir medlemmar. De andra församlingarna har i nuläget ingen stark barn- och ungdomsverksamhet. Församling C är i en fas av satsning på familjeverksamhet och församling A fokuserar på det som de har resurser till. Föreståndaren säger detta om församlingens sätt att tänka:

"Vi har ju en längtan i vår församling att vi ska ha ett konfaarbete igen, men vi bidar också vår tid rätt mycket. Så länge vi inte har det så är inte det en sorg utan då är det snarare "okej, vad spännande, då får vi göra någonting annat". Vi försöker snarare fokusera på det vi gör då."

4.2.3 Varm, öppen och välkomnande atmosfär

Alla tre församlingar svarar starkt jakande på intervjufråga fyra som berör detta kännetecken och följande två (fokus i deras svar ligger på detta kännetecken. De andra kännetecken beskrivs nedan). Detta är alltså ett av de kännetecken som betonas starkast av alla tre församlingar. Föreståndaren i församling C säger:

"När folk kommer hit nya så är det alltid folk som vänder sig om i kyrkbänken och säger välkomna hit, och man kan inte smita in och ut här utan det är alltid nån som pratar med en... ..Så det är vårt signum, och precis det där att det handlar om atmosfär, det handlar om att smitta, det handlar om att

våra liv ska tala, att våra Jesusliv ska tala. det handlar inte så mycket om att övertyga människor om att de ska bli troende utan det handlar om att dra människor till sig.”

I de intervjuer jag gjort har jag lyft en av Eriksson och Nygrens slutsatser, att växande församlingar verkar ha en bra balans mellan öppenhet och tydlighet. Detta kommenterar föreståndaren i församling A på följande sätt:

“Här är det jag är mest imponerad över vår församling, att klara av den där balansen i tydlighet och så vidare, men också öppenhet, kärlek och värme.”

4.2.4 Vänskap

Församling A är den enda som tydligt nämner att det är vanligt att församlingsmedlemmar bjuder med sig icke-kristna vänner och grannar till församlingen. Samtidigt är det tydligt att medlemmar i båda de andra församlingarna bjuder in icke-kristna vänner till församlingens olika verksamheter såsom pensionärsgrupp och liknande. Föreståndare C berättar att församlingsmedlemmarna som hjälper till i de olika verksamheterna är bra på sociala relationer och ibland för de någon i kontakt med pastorn eller diakonen. Det verkar alltså stämma väl för alla församlingarna att personliga relationer är avgörande för människors kristenblivande, men det sker inte i så stor utsträckning att församlingarna växer.

Föreståndaren i församling A anser att Coronapandemin haft en positiv effekt på detta kännetecken och församlingsmedlemmar har blivit mer vänskapliga.

4.2.5 Varm andlighet

Föreståndare A anser att det sker starka gudsmöten men att de inte är tydliga, man skyltar inte med dem. Hen beskriver en önskan om att detta skulle vara tydligare men har landat i att det är en viss typ av frikyrkokultur som råder i församlingen som kanske innebär att man inte uttrycker eller talar om sina gudsmöten offentligt.

Föreståndare B är också försiktig i sitt uttryck men menar att den andliga dimensionen finns och uppfattningen att Gud finns och verkar finns i församlingen.

Föreståndare C berättar att människor som rör sig i kyrkans lokaler beskrivit att Guds närvaro är påtaglig.

4.2.6 Målmedvetenhet och betoning på missionsuppdraget

Alla församlingarna arbetar med vision eller mål på olika sätt. Särskilt församling A använder tydligt sin vision aktivt. Församling C har tre visionsord som kom fram i en process med en tidigare pastor, men de verkar fortfarande mycket aktuella i församlingen och pastorn återkommer till dem flera gånger under intervjun. Även föreståndare B berättar om deras vision som föreståndaren tycker är mycket bra. Den används i församlingens olika råd men i samband med det framförliggande utvecklingsarbetet behöver församlingen "hitta verktyg så att vi förverkligar vår vision".

Vad gäller teologi så skiljer församlingarna sig åt. Församling A och B menar att de har en tydlig teologi, men den skiljer sig åt mellan dessa församlingar. Den ena beskriver sig som "mjuk evangelikal" eller "evangelical but not exclusive", den andra beskriver sig som liberal. Föreståndare A anser samtidigt att församlingen skulle kunna vara mer "teologiskt utgrävd" och att teologin beror mycket på vilka pastorer man har för tillfället.

Församling C vill inte sätta någon stämpel på församlingen och menar att det inte finns någon enhetlig teologi och det är viktigt eftersom de, som enda frikyrkoförsamling på orten, vill vara öppna för en bredd av teologier. Föreståndaren berättar att det finns ett tydligt tänk kring just att en bredd av teologier och uttryckssätt är välkommen, att man inte går in och dömer eller petar i andras teologi. Det som beskrivs som viktigt är den gemensamma riktningen mot Jesus och viljan att följa honom.

Församling A har ett tydligt fokus på missionsuppdraget och beskriver vikten av att verka i samhället och bygga gemenskap utanför kyrkobyggnaden. Föreståndaren i församling C tycker att de har betoning på missionsuppdraget och pekar på sin vision. I församling B finns ingen betoning på missionsuppdraget, pastorn säger: "Det kanske ligger någonstans långt borta eller bakom, men det är inget som är jättetydligt."

4.2.7 Betoning på omvändelse

Detta kännetecken är åtminstone på ytan det som åtskiljer församlingarna mest. På enkät-påståendet "omvändelse är viktigt och prioriteras i församlingen" svarar församling A att det stämmer mycket väl, församling C att det stämmer delvis, och församling B att det inte stämmer alls.

Församling C är den församling som mest konkret bjuder in till omvändelse i sina förbönsstunder, men ordet används inte. I stället används uttryck som “följa Jesus”, “säga ja till Jesus” eller “bli troende”. Föreståndaren skulle dock vilja bli ännu bättre på att bjuda in till detta i varje gudstjänst, och inte bara ibland.

I församling A vill föreståndaren fokusera mer på omvändelse och säger följande:

“Däremot så skulle jag säga, det finns en sak i det här som jag blev väldigt utmanad av när jag gjorde enkäten, och läste, och kände att det här skulle jag vilja bli tydligare i, och det är behovet av omvändelse, där jag ibland kan tycka att vi är lite feiga kanske. Att vi kanske skulle våga tala om det mer, och på ett sätt så kan man väl säga att vi talar om det, men att någonstans det här att ta ett beslut, det kan jag ibland inspireras av och tänka att, ska vi jobba mer med det?”

Föreståndare B säger att de inte använder begreppet omvändelse och inte uppmanar till att “lämna ditt liv i Jesu hand”. I stället talar de om att ha en relation med Gud och att det är en livslång process snarare än ett ställningstagande eller ett enskilt tillfälle med ett före och ett efter.

Enkätsvaren nyanseras alltså något genom intervjuerna, Församlingarna tycks ha olika förståelse av vad omvändelse innebär och olika perspektiv på begreppet.

4.2.8 Öppenhet för förändring och nya intryck

Församling A har detta kännetecken som en av sina styrkor. De är öppna för inspiration från en stor bredd av olika sammanhang och en bredd av samfund. Församlingen är öppna för att pröva nya verksamheter och föreståndaren ger många exempel på hur församlingen jobbar aktivt med inspiration.

Föreståndare B och C är mer tveksamma och kan inte riktigt peka ut några konkreta inspirationskällor. Föreståndare B tycker att församlingen är lite för traditionsbunden när det kommer till förändringar och poängterar samtidigt att det inte funnits någon direkt anledning att göra förändringar eftersom det man gjort har fungerat bra. Församlingen har, som beskrivits ovan, ingen historia med kris vilket skulle kunna innebära att förändringar som metod aldrig varit relevant för dem. Församling C däremot menar att åtminstone styrelsen,

som har stor frihet, är öppen för förändringar genom att till exempel lägga ner verksamhet och starta ny. Samtidigt beskrivs ett nostalgiskt drag i församlingen och församlingsmedlemmar “tänker framåt genom att tänka bakåt, alltså vad gjorde vi förut? vad har funkat? väldigt lite nytänkande”.

4.2.9 En dynamisk och rikt utrustad pastor

Alla föreståndare beskriver sig som relationella och alla har stor frihet att tänka nytt, föreståndare B upplever dock att den inte har tid för det. Föreståndare A och B är tydligt mer fokuserade på utveckling än förvaltarskap. Föreståndare C har svårare att definiera sig själv men tycker om att tänka nytt. Församling A är den som tydligast kännetecknas av detta kännetecken, föreståndaren där är den som tydligast jobbar utåtriktat och säger: “Jag är föreståndare och jag har ansvaret för väldigt mycket av det som är inom församlingen, men mitt primära arbetsområde är utåt”. Här kan tilläggas att församling A har en till pastor som ska ha ett mer inåtriktat relationellt fokus.

Samtidigt är föreståndare A den som tydligast uttrycker att det är svårt att få ledare till de olika verksamheterna i församlingen. Detta beror givetvis inte enbart på ledarskapet men delvis. Församling B har inga problem att få ledare som vill engagera sig.

4.3 Sammanfattning av resultat

Församling A verkar vara den församling som lever upp till flest av kännetecknen, men det är också den församlingen som krymper snabbast enligt Tholvsens sätt att mäta, dock ska vi vara försiktiga med att tala om en minskande trend, snarare har alla församlingarna en stillastående trend. Församling C lever också upp till många kännetecken men inte lika tydligt som församling A. Församling B lever upp till något färre kännetecken.

5. Analys

Här analyserar jag resultaten utifrån Schwarz teorier 65-hypotesen och principmetoden.

5.1 65-hypotesen

Schwarz teori om 65-hypotesen innebär att ett kvalitetsindex på över 65 alltid leder till tillväxt. Jag kan omöjligt pröva denna teori utifrån mina resultat, eftersom jag inte känner till församlingarnas kvalitetsindex, men jag kan undersöka om församlingarna växer och om de tycks ligga högt eller lågt inom de olika kvalitativa särdragen.

Vi kan börja med att konstatera att vi inte kan veta om någon av församlingarna växer enligt Schwarz definition eftersom vi inte har någon statistik på gudstjänstdeltagande. Det mest troliga är dock att församlingarna inte uppfyllt kraven på gudstjänstdeltagande över en bestående tidsperiod, det är dock möjligt att de gjort det under enstaka år. Tittar vi på medlemsstatistiken kommer ingen församling i närheten av en 10-procentig ökning under något år.

Nästa steg blir att analysera hur väl församlingarna ligger till inom de olika kvalitativa särdragen. Även om vi inte kan få fram ett kvalitetsindex så kan vi ändå göra en jämförelse mellan Schwarz beskrivningar av särdragen och intervju- och enkätsvaren och på så vis bilda oss en uppfattning om hur församlingarna ligger till.

5.1.1 Stödjande/delegerande ledarskap

Föreståndaren i församling A anser att det ofta blir pastorn som driver på och genomför, hen uppger att det saknas folk som kan "hugga i" när det behövs. Detta kan tolkas som att pastorn inte är särskilt bra på att sätta andra i funktion, men det är inte en självklar slutsats. Om pastorn är bra på att se människors gåvor är svårt att säga, ingenting nämns om detta i intervjun. Här kan tilläggas att denna församling har en till pastor som inte berörts detaljerat i intervjun, denna har mer fokus på församlingen och kanske således har mer fokus på stödjande och delegerande ledarskap, det vet vi ingenting om. Föreståndaren verkar dock relativt målinriktad.

I församling B verkar föreståndaren mer fokuserad på människor än på verksamhet, men ägnar sig inte direkt åt lärjungaträning och är inte tydligt målinriktad. Det ges inga indikationer på att hen är bra på att sätta andra i funktion.

Föreståndare C är den som tydligast uppfyller denna typ av ledarskap och säger: “Jag tror att jag är inspirerande på gudstjänster, en som bygger relationer, som ser människor och hjälper människor att komma i funktion, det tror jag”.

5.1.2 Gåvobaserad verksamhet

Detta särdrag är svårt att bedöma eftersom inga frågor ställdes om engagemang i verksamhet, men församling A saknar dels personer som är redo att “kavla upp ärmarna och jobba stenhårt”, dels visionärer, kan det bero på att de inte hittat rätt personer för rätt uppdrag?

Församling B har många pigga pensionärer som tar stort ansvar och de verkar inte generellt ha svårt att få tag i ledare. Frågan är om de som engagerar sig gör det av plikt känsla eller glädje? Det framkommer inte.

Föreståndare C nämner ingenting inom detta särdrag.

5.1.3 Hängiven andlighet

Detta särdrag är också svårt att bedöma, då inga direkta frågor ställdes om enskilda individers inställning till andligheten. Atmosfären upplevs som god i alla församlingar, men det behöver inte betyda att andligheten är hängiven. Alla församlingar beskriver att gudsmöten sker men ingen beskriver detta i starka eller inspirerande ordalag, utan känslan verkar relativt lågmäld.

5.1.4 Funktionella strukturer

Här tror jag att församling B är den som tydligast lyckats. De verkar inte ha någon direkt brist på ledare och deras verksamhet fungerar väl. Församling C ger uttryck för att åtminstone inte styrelsen har några problem att lägga ner verksamhet som inte funkar. Församling A har brist på ledare och andra engagerade, samtidigt har de ändå ett strategiskt tänk och startar inte verksamhet som de inte har förmåga att förverkliga.

5.1.5 Inspirerande gudstjänster

I församling C beskrivs en gudstjänstsatmosfär som skulle kunna ligga i linje med detta särdrag. I församling B verkar det inte vara så. Församling A jobbar ganska aktivt med sin gudstjänst för att få till rätt känsla och som exempel lyfts några församlingsmedlemmar som uttryckt sin tacksamhet över gudstjänstens form.

5.1.6 Livsnära smågrupper

Alla församlingarna vill utvecklas på det här området, men endast församling A har väl fungerande smågrupper. Om de är livsnära är svårt att säga, men föreståndaren uttrycker att det finns en längtan att ansluta sig till dessa grupper, vilket antagligen innebär att de fyller sitt syfte.

5.1.7 Behovsorienterad evangelisation

Det nämns ingenting i intervjuerna om att församlingarna aktivt placerar evangelister i strategiskt utvald verksamhet, däremot tycks alla församlingar jobba med att möta människors behov och bygga relationer. Församlingarna är olika bra på att bjuda in vänner till församlingen, om det nu kan jämföras med evangelisation. Föreståndare A är den som pratar mest om medlemmar som bjuder med andra och även vittnar, och är också den föreståndare som lägger störst del av sin arbetstid utanför kyrkan.

5.1.8 Kärleksfulla relationer

Jag skulle tro att detta är det särdrag som alla tre församlingar skulle få högst index på. De beskriver alla en varm och öppen atmosfär och kärleken till varandra tycks vara stark i alla församlingar.

5.1.9 Slutsatser

Vi måste vara försiktiga med att dra slutsatser utifrån denna analys, men det finns vissa saker vi kan konstatera. För det första kan vi med stor säkerhet säga att ingen av församlingarna når upp till ett kvalitetsindex på över 65 inom alla åtta kvalitativa särdrag. För det andra växer de inte. Detta innebär att 65-hypotesen inte blir relevant, men Schwarz skriver också att ett högre kvalitetsindex ökar sannolikheten för tillväxt. Vi kan, återigen, inte få fram ett korrekt kvalitetsindex för någon av församlingarna, men det faktum att medlemsantalet ligger relativt

stabil i alla församlingar, kombinerat med ovanstående analys, innebär att vi kan anta att församlingarnas index hamnar ganska nära mitten av skalan, möjligen något över medel.

5.2 Principmetoden

De församlingar jag tittat på har, vad vi vet, inte konkret följt varken vissa principer eller modeller. Däremot har församlingarna använts för att utveckla teorier om vilka principer som gäller för växande församlingar. Huruvida dessa principer är hållbara över tid behandlas i diskussionen. Det vi kan säga är att pastorena till stor del ser de principer som lades fram genom intervjufrågorna som relevanta. Oavsett om principerna gäller för församlingarna så finns det oftast en strävan mot att vilja utveckla dem. Undantaget kan vara församling B som har en annan tolkning av behovet av omvändelse och missionsuppdraget. Församlingen har heller inte genomgått någon kris, vilket visserligen inte är eftersträvansvärt, men det innebär att vi inte helt kan bedöma hur de skulle hantera en kris. Församling C har möjligtvis en annan tolkning av ledarskapet än den som presenteras och det är osäkert hur församling B och C ser på inspiration utifrån. I övrigt verkar församlingarna instämma i att de principer som presenteras är eftersträvansvärda. Detta innebär dock inte med nödvändighet att församlingarna följer principmetoden. En intressant studie för framtiden skulle vara att jämföra församlingar som följer principmetoden med församlingar som följer modellmetoden, för att ta reda på vilken metod som fungerar bäst.

5.3 Slutsatser

5.3.1 Forskningsfråga 1

Som svar på den första forskningsfrågan konstateras att församlingarna inte längre växer utan är mer eller mindre stillastående, vilket innebär att församlingstillväxten inte varit bestående. Det betyder inte att det är omöjligt för församlingar att växa långsiktigt, men det pekar på att det verkar svårt och att tillväxten fluktuerar över tid. De två primära orsakerna som pekas ut av föreståndarna till att församlingarna inte längre växer är att effekten av satsningar efter kriser avtar och att man har fokuserat mindre på medlemskap. Dessa orsaker tycks stämma, men min analys pekar också på en hel del brister inom församlingarna vad gäller de kvalitativa särdrag som identifierats i växande församlingar. Församlingarna har själva pekat på områden där de vill utvecklas, utifrån Eriksson och Nygrens nio kännetecken, men i förhållande till Schwarz åtta kvalitativa särdrag finns det också mycket att ta tag i. Enligt

65-hypotesen behöver en församling ligga över 65 inom alla särdrag för att garantera tillväxt, men all höjd kvalitet ökar sannolikheten för tillväxt. Uppskattningsvis ligger dessa församlingar över 65 på ett eller två särdrag vardera. Om församlingarna tog reda på sitt egentliga kvalitetsindex så skulle Schwarz rekommendera dem att fokusera på att utveckla det särdrag där de får lägst index. Ett intressant konstaterande är att församlingarna har en tendens att vilja fokusera på det man är bra, vilket inte ligger i linje med Schwartz metod som är att fokusera på det man är sämst på, av de åtta särdragen.

5.3.2 Forskningsfråga 2

Församlingarna växer alltså inte, men är stillastående. Framträder då ändå några kännetecken? Församlingarna är vitt skilda inom de olika kännetecknen och eftersom urvalet är litet kan ingenting generellt konstateras. Det är ändå intressant att inom kännetecknet *varm, öppen och välkomnande atmosfär*, som till stor del motsvarar särdraget *kärleksfulla relationer*, så är alla församlingarna starka. Då många församlingar i vårt land också krymper vore det intressant att ta reda på om detta kännetecken kännetecknar även dem.

6. Diskussion

6.1 Reflektion i förhållande till tidigare forskning

6.1.1 Eriksson och Nygren

Här jämför jag mina resultat med Eriksson och Nygrens resultat för att undersöka om deras nio kännetecken för växande församlingar är hållbara över tid. Jag utgår från mina egna intervjuer och Eriksson och Nygrens anteckningar från deras intervjuer. Tyvärr saknas ordentliga anteckningar från Eriksson och Nygrens intervju med församling B, vilket innebär att även viss empiri saknas. Den information som använts om församling B kommer istället från Eriksson och Nygrens sammanfattning av intervjuerna.

Det är intressant att se att det finns ett kännetecken som stämmer in på alla församlingar nu som också stämde in på alla församlingar vid tiden för Eriksson och Nygrens intervjuer. Det är kännetecknet: *Varm, öppen och välkomnande atmosfär*. Således tycks det vara den tydligaste sammanfattande faktorn för växande församlingar. Dock växer inte längre de församlingar jag tittat på men de identifierar sig ändå med detta kännetecken. Det är inte heller svårt att anta att många andra krympande församlingar också identifierar sig med detta kännetecken. Det är således inget unikt för växande församlingar, men det kan mycket väl vara en viktig faktor. Man kan fråga sig om en församling som inte uppfyller detta kännetecken möjligen ens kan växa. Det kunde vara ett ämne för en annan uppsats. I slutändan är det uppenbart att atmosfären i sig själv inte leder människor till församlingssamlingen, snarare får den dem att stanna. Den slutsats vi kan dra är därmed att detta kännetecken inte är nog för att församlingen ska växa, fler faktorer måste uppenbarligen till.

Detsamma gäller för kännetecknet *varm andlighet* som också snarare påverkar människors vilja att stanna i församlingen än deras vilja att komma till församlingen. Men i mina intervjuer framkommer ingen tydlig bild av att det förekommer en *varm andlighet* i församlingarna, även om alla föreståndare exempelvis menar att gudsmöten sker, och det är svårt att säga något om andligheten vid tiden för Eriksson och Nygrens intervjuer. Det vi kan säga är att detta kännetecken fluktuerar med tiden.

Fluktuerar över tid gör även kännetecknet *vänskap*. Detta kännetecken innebär i grunden att församlingsmedlemmar vittnar för sina bekanta eller bjuder med dem till församlingen. Det är tydligt att detta var en faktor för församlingstillväxt i åtminstone en församling vid tiden för Eriksson och Nygrens studie och *vänskap* är till viss del fortfarande huvudvägen in i församlingarna. Skillnaden är att det inte sker i lika stor utsträckning som det gjorde när församlingarna växte som mest. En av föreståndarna i min studie berättar att detta sker men det påverkar inte medlemsantalet i nuläget, kanske för att medlemskap inte prioriteras. Föreståndaren menar att även om inte medlemsantalet ökar så gör deltagandet i kärnverksamheten det. Det framkommer alltså en bild av att när församlingsmedlemmar i högre utsträckning bjuder med sig bekanta till församlingen så ökar deltagandet i församlingens verksamhet, men inte med nödvändighet medlemsantalet.

Ett annat kännetecken som påverkar deltagandet är *relevant verksamhet*. En välfungerande gudstjänst tycks vara viktig för församlingstillväxten. Det kan vi se av att två av församlingarna har väl utvecklade gudstjänster och åtminstone en av dem menar att gudstjänstdeltagandet ökar. I den sista församlingen är gudstjänsten inte en lika central verksamhet och föreståndaren uttrycker en oro över att gudstjänstdeltagandet minskar. Smågrupper och diakoni är det svårt att dra några slutsatser kring, mer än att alla församlingföreståndarna tycker det är viktigt och vill utveckla arbetet inom dessa två verksamhetsområden, men det skulle vara intressant att forska vidare kring smågruppers och diakoniverksamhets effekt på församlingstillväxten.

Ett kännetecken som kan ha mer effekt på medlemsantalet är *betoningen på omvändelse*. Den tydligaste slutsatsen här är att ordet verkar vara kontroversiellt i dessa församlingar. De talar hellre i andra termer och har dessutom lite olika syn på omvändelse. Vid tiden för Eriksson och Nygrens studie talades det mer om medlemskap än omvändelse. Det är inte samma sak men har en viss koppling i och med att Equmeniakyrkans församlingar har ett bekännelsekrav för medlemskap (Teologisk grund för Equmeniakyrkan). I mina intervjuer är det två församlingar som vill bli bättre på att bjuda in till omvändelse, medan den tredje inte ser omvändelse som ett specifikt tillfälle utan som en livslång process. Inte heller detta kännetecken kan betraktas som bestående över tid utan varierar bland annat beroende på vilken pastor man har för tillfället.

När vi är inne på pastor så har vi kännetecknet *en dynamisk och rikt utrustad pastor*. Det ligger ju i människans natur att hon inte är bestående över tid, detta gäller även pastorer. Däremot kan församlingar givetvis anställa flera liknande pastorer efter varandra. Intervjuerna tyder dock på att så inte är fallet, alla föreståndare pekar bakåt på pastorer som arbetat på andra sätt än de själva. Att pastorn byts ut innebär att detta kännetecken ofrånkomligen påverkar många av de andra kännetecknen. Särskilt gäller detta *betoning på omvändelse och målmedvetenhet och betoning på missionsuppdraget*.

Det sistnämnda kännetecknet är brett och svårt att tala övergripande om. Det som kan sägas är att alla församlingarna numera har en vision och de verkar tycka att det är en bra strategi. Att ha en vision innebär inte att den efterlevs, men min känsla efter intervjuerna är att alla tre församlingarna aktivt strävar mot att efterleva sin vision. Alla församlingar hade inte en vision vid tillfället för Eriksson och Nygrens intervjuer. Teologin är relativt tydlig i alla församlingar men har till viss del förändrats över tid vilket till stor del beror på att pastorena bytts ut flera gånger. Även betoningen på missionsuppdraget förändras över tid och påverkas av vilken pastor församlingen har.

Det är också tydligt att kännetecknet *öppenhet för förändring och nya intryck* förändras över tid. Även vilka influenser man tar del av förändras delvis, exempelvis när teologin förändras. Då två av tre församlingar genomgått ett *vägskaäl* har de också historiskt sett genomgått stora förändringar. Dessa två församlingar uppger att de även nu är öppna för förändringar och en av dem är mycket öppen för influenser utifrån. Ändå ser vi att det finns ett internt motstånd i alla församlingar mot att lägga ner verksamhet, även om den inte fungerar, främst av nostalgiskäl. Kanske är regelbundna *vägskaäl* eller kriser ett sätt att få fart i församlingar som annars med tiden långsamt fastnar i begränsande former och stannar av. Mina intervjuer tyder på att *vägskalet* som kännetecknen har en positiv påverkan på församlingstillväxten under en relativt lång period, men det varar inte för evigt. I takt med att pastorer byts ut och krisen/nysatsningen glöms bort så tappar församlingen den ursprungliga farten. Det som finns kvar verkar vara en ny identitet och en ny form. Frågan är om de nya formerna så småningom blir lika begränsande som de former som ledde till att kriserna uppstod. En ny kris är kanske det enda sättet att lämna uppkörda hjulspår och hitta nya vägar.

6.1.2 Flyman

När Flyman använder begreppet kontaktskapande så syftar han på verksamhet där människor i församlingen möter människor utanför församlingen. Helt enkelt verksamhet som inte främst riktar sig till medlemmar i församlingen. Det kan vara barn- och ungdomsverksamhet eller pensionärsverksamhet, som i församling B, engagemang i skola och idrottsvärld, som i församling A, eller familjedagar och körverksamhet, som i församling C. Flera av dessa verksamheter är samtidigt diakonala, men det Flyman särskilt syftar på är verksamhet där den kristna tron syns i handling. Ett tydligt exempel på det är Församling As soppluncher, att erbjuda något gratis, men också ge möjlighet att ge tillbaka, är ett sätt att visa på Jesus. Undervisningen i församlingarna ser olika ut. Den som främst når icke-kristna i sin undervisning är församling A som har Alpha-träffar, men även församling B och C berättar att de har andakter i näst intill all sin verksamhet, vilket till viss del kan innebära undervisning. Gällande gudstjänsternas attraktivitet har vi konstaterat att främst församling A och C har attraktiva gudstjänster, men båda dessa vill bli bättre på praktiker för bekräftelse av tro. Angående nya medlemmars bakgrund kan vi inte säga något eftersom vi inte har någon information om det. Däremot kan vi konstatera att alla församlingarna är öppna, men inte solklart tydliga. Det beror på vad man lägger i ordet, innebär det enhetlighet så stämmer det inte in på församlingarna, innebär det fokus på Jesus så stämmer det bättre, åtminstone för församling A och C. Församling B är tydliga med att de är liberala.

Precis som så mycket annat i denna undersökning tänker jag att Flymans faktorer är skalor. Alla församlingarna är på ett eller annat sätt kontaktskapande, frågan är hur och hur mycket. Alla församlingarna har någon form av diakonal verksamhet, men hur pass starkt pekar den på Jesus (till skillnad från exempelvis kommunernas sociala arbete)? Dessutom behövs naturliga övergångar mellan de kontaktskapande och de undervisande verksamheterna, och mellan de undervisande och de överlåtande verksamheterna. Människor kommer till tro i alla församlingarna, men alla församlingarna behöver bli bättre på att nå fler människor, guida dem in i förståelse genom undervisning och sedan tydligt erbjuda möjlighet till omvändelse, eller medlemskap (som betraktas som ett tydligare ställningstagande i församling B).

6.2 Teoretisk reflektion

Jag valde att analysera mina resultat utifrån 65-hypotesen och principmetoden. Då teorierna till stor del byggde på att församlingarna växte gick de inte att applicera fullt ut på resultaten när det visade sig att församlingarna inte växer.

Ursprungligen vill jag använda Eriksson och Nygrens kännetecken som teori. Då det visade sig att det inte var möjligt hade jag redan genomfört intervjuerna med frågor som utformats utifrån Eriksson och Nygrens nio kännetecken och kodat utifrån desamma. När sedan den nya teori applicerades var det inte helt lätt analysera materialet utifrån den. Hade jag vetat detta från början hade jag kunnat formulera frågor som syftade till att få fram vad som kännetecknar församlingarna just nu, oavsett Eriksson och Nygrens slutsatser. Det hade inneburit att jag troligtvis skulle fått mer material för min analys som utgår från Schwarz och Schalks åtta kvalitativa särdrag.

6.3 Metodisk reflektion

Mixed method som metod ger god reliabilitet. Målet var att ta reda på om församlingarna växer och varför eller varför inte. Statistik bidrog till detta men intervjuerna och enkäten nyanserade resultatet avsevärt. Jag ville också ta reda på vilka kännetecken som framträder idag i församlingarna. Resultatet som framträdde genom intervjuerna och enkäten visade tydligt på just detta, alltså är validiteten god.

Givetvis kan yttre faktorer, såsom Coronapandemin eller flyttmönster, påverka medlemsantal. Till viss del har detta framkommit och tagits med i analys och reflektion, i övrigt anser jag att Tholvsens mätsätt lämnar utrymme för sådana förändringar.

Om Coronapandemin kan sägas att den påverkat församlingarna både positivt och negativt och kan därför ses som ett nollsummespel.

6.4 Empirisk reflektion

Den empiri jag samlat in genom statistik, intervjuer och enkäter fyllde sitt syfte. De förändringsmöjligheter som uppkommit under studiens gång är dels att enkätfrågorna kunde utformats så att de gav en tydligare indikation på hur väl kännetecknen framträdde i

församlingarna, dels kunde kännetecknen kategoriserats annorlunda i intervjufrågorna eftersom vissa kännetecknen hamnade i bakgrunden och inte utvecklades ordentligt i intervjuerna. I intervjuerna visade det sig också att intervjufrågorna var lite för långa och komplexa med mycket att ta ställning till, därför behövde frågorna brytas ner i mindre delar.

6.5 Avslutande reflektion

Min studie har visat att de församlingar jag undersökt och som vuxit förut inte längre växer. Vidare är en stor anledning till det de kriser som församlingarna genomgått och som lett till nya satsningar har förlorat sin effekt och medlemsutvecklingen har mattats av. Vidare forskning behövs om krisers effekt på församlingstillväxt, men framför allt behövs forskning kring hur liknande effekt kan uppnås utan att en kris ska behöva upplevas.

Forskningen har också visat att även små indikationer på tillväxt, såsom enstaka medlemmar, påverkar församlingarnas självbild positivt. Alla församlingsföreståndare jag intervjuat ser på ett eller annat sätt sina församlingar som växande, trots att det inte är helt självklart att de faktiskt kan betraktas som växande. Ämne för vidare forskning skulle kunna vara hur tillväxten påverkas av församlingars självbild.

Vi kan konstatera att kännetecknen är en osäker metod för församlingstillväxt. Församlingarna uppfyller i olika grad kännetecknen men det syns inte i medlemsstatistiken.

Sammanfattning

Denna mixed method studie, med betoning på kvalitativ metod, har undersökt om församlingar i Equmeniakyrkan som vuxit förut har en bestående tillväxt och hur de förhåller sig till faktorer som anses känneteckna växande församlingar. Tre intervjuer med församlingsföreståndare har genomförts. Föreståndarna har även besvarat enkäter och bifogat medlemsstatistik för en femårsperiod.

Analys har skett utifrån Swartz (1996) kvalitativa särdrag hos växande församlingar och genom kodning utifrån de nio kännetecknen för växande församlingar som Erikson och Nygren identifierat i sin forskning (2008).

Resultatet visar att församlingstillväxten i dessa församlingar inte kan betraktas som bestående och att församlingarna i olika grad kännetecknas av Eriksson och Nygrens kännetecknen för växande församlingar. Det kännetecknen som är gemensamt för församlingarna över tid är *Varm, öppen och välkomnande atmosfär*.

Analysen och diskussionen pekar på att församlingarna bör fokusera på det som de principer för församlingstillväxt som de är dåliga på, att kriser följda av satsningar ger relativt långvarig positiv effekt på församlingstillväxten och att fokus på medlemskap är avgörande för medlemstillväxt.

Referenser

- Creswell, John, 2009. *Research Designs: Qualitative, Quantitative och Mixed Methods Approaches*. 3 ed. California: SAGE Publications.
- Eriksson, Klas, 2004. *Naturlig församlingsutveckling i Sverige: Utvärdering av 80 församlingars NFU-profiler*. Bromma: Teologiska Högskolan Stockholm.
- Eriksson, Klas & Nygren, Cahtrine, 2008. *Växande församlingar i Sverige*. Sundbyberg: Svenska Baptistsamfundet.
- Flyman, Hampus, 2018. *Kristenblivande: Fallstudium av sex växande församlingar i Equmeniakyrkan*. Kandidatuppsats vid Enskilda Högskolan Stockholm.
- Schwarz, Christian, 1996. *Naturlig församlingsutveckling: Åtta kvalitativa särdrag hos växande församlingar*. Sundbyberg: Svenska baptistsamfundet.
- Teologisk grund för Equmeniakyrkan*. Alvik: Equmeniakyrkan
- Tholvsen, Øyvind, 2021. *Frikyrkoundersökningen: En rapport om frikyrkornas utveckling i Sverige 2000–2020*. Sveriges Frikyrkosamråd.

Bilaga 1 - Intervjufrågor

Min studie utgår från forskningsprojektet "Växande församlingar i Sverige" som genomfördes av Klas Eriksson och Cahtrine Nygren för ca. 15 år sedan (2007-2008). Er församling identifierades som växande och var del i forskningen. Eriksson och Nygren identifierade 9 särdrag hos växande församlingar. Min forskning går ut på att undersöka hur församlingarna utvecklats sedan dess och om de drag som identifierades fortfarande går att identifiera i församlingarna. (viktigt att poängtera är att alla särdrag inte fanns i alla församlingar) Du som person och din församling kommer att vara anonym.

Situationsbeskrivning

För 15 år sedan identifierades församlingen som växande utifrån medlemsstatistiken (2002–2006) med fokus på nya människor som kommit till tro och blivit medlemmar på dop och bekännelse från en icke kyrklig bakgrund. (Alltså ej inflyttade el. barngrupper som vuxit upp)

1. Utifrån detta, beskriv vad som hänt sedan dess och var ni befinner er nu.

Krismedvetenhet

Något som var gemensamt för de flesta församlingarna i studien för 15 år sedan (12 av 15) var att de genomgått någon form av kris eller vändpunkt där de ställts inför ett vägskäl och fattat beslut om någon form av omstart eller omfokusering som sedan lett till positiv utveckling i församlingen. Detta sammanfattas av Eriksson och Nygren i punkten:

- Vägskälet - Krismedvetenhet verkar vara nödvändigt
2. Vet du om församlingen genomgick något sådant då (För drygt 20 år sedan) och påverkar det er i så fall fortfarande? Har församlingen genomgått något sådant på senare år (eller kanske befinner ni er i det eller är på väg mot det?) och hur påverkar det er i så fall?

(Exempel: konflikter, splittring, ekonomiska problem (grupp hotar lämna, anställd säger upp sig, tvingas sälja lokal/lägga ner verksamhet))

Nu kommer två frågor som har med metod och kultur att göra. Dessa frågor hör ihop eftersom Eriksson och Nygren identifierade att de växande församlingarna hade hittat en god balans mellan öppenhet och tydlighet. Alltså: en varm, öppen och välkomnande atmosfär med fokus på relationer och omsorg kombineras med ett tydligt budskap, en vision som aktivt kommuniceras och en medveten teologi. Med det i baktanken börjar vi med frågan om metod:

Metod

Eriksson och Nygren identifierade att de växande församlingarna hade ett utåtriktat fokus för sin verksamhet med betoning på missionsuppdraget* (genom relationer** och diakoni***) och omvändelse**** (för både medlemmar och nya). De hade ett "välutvecklat gudstjänstliv och väldigt ofta en tydlig betoning på smågrupper och någon form av diakonalt/socialt arbete." Församlingarna hade ett tydligt budskap, en vision som aktivt kommunicerades och en medveten teologi.

Detta sammanfattas i de tre punkterna:

- Relevant verksamhet - Gudstjänst, smågrupper och diakoni är den röda tråden

- Målmedvetenhet och betoning på missionsuppdraget - Teologi och värderingar ger grunden för uppdraget
 - Betoning på omvändelse - Erbjudandet om frälsning är ständigt aktuellt
3. Hur väl stämmer detta överens med er församling?

* "Betoningen på missionsuppdraget handlar mer om att lyfta upp evangelium och betona Guds tanke med församlingen och på så sätt frigöra människor till tjänst för Gud i sina vardagsliv."

** Bjuda med vänner

*** Möta människor i deras problem

**** "...god omvändelsekultur där man kan hantera både den långsamma process, som det ofta är när människor kommer till tro, och tydliga tillfällen för omvändelse."

Atmosfär:

I balans till församlingarnas tydliga budskap beskrivs också en varm, öppen och välkomnande atmosfär med fokus på relationer, vänskap och omsorg. Evangelisation i dessa församlingar sker främst genom att leva nära människor och möta deras behov så att tron, så att säga, "smittar". I församlingarna beskrivs en känsla av Guds närvaro som ger motivation och Gudsmöten som berör. Detta sammanfattas i punkterna:

- Varm, öppen och välkomnande atmosfär - känslan är viktigare än man tror
 - Vänskap - personliga relationer är helt avgörande
 - Varm andlighet - Gudsmöten som berör
4. Hur väl stämmer detta överens med er församling?

Ledarskap:

Den sista frågan blir något mer personlig eftersom det handlar om ledarskap. Jag vill återigen betona att både du och församlingen är anonym.

Pastorerna i växande församlingar verkar ha ett fokus utåt, på att föra människor till tro och lärjungaskap, och utrusta andra för detta uppdrag. De är mer inriktade på utveckling än förvaltarskap och de har stor frihet att ta initiativ. De är bra på att bygga relationer och sätta människor i funktion och de inspirerar genom sin förkunnelse. Församlingarna eller församlingsledningarna är också flexibla när det kommer till förändring och öppna för nya influenser utifrån. Detta sammanfattas i punkterna:

- Öppenhet för förändring och nya intryck - Inspiration utifrån ger näring åt församlingsväxt
 - En dynamisk och rikt utrustad pastor - Leder genom relationsbyggande och förkunnelse
5. Hur väl stämmer detta överens med er församling?

Bilaga 2 - Enkät

1=Stämmer inte alls

2=Stämmer ganska dåligt

3=Stämmer delvis

4=Stämmer till stor del

5=Stämmer helt

Av de nya medlemmar som tillkom 2015–2021, hur stor andel tillkom genom dop/bekännelse? (I motsats till tillflyttade)

0–20% 21–40% 41–60% 61–80% 81–100%

Av de nya medlemmar (2015–2021) som tillkommit på dop/bekännelse, hur stor andel kommer från en icke kyrklig bakgrund?*

0–20% 21–40% 41–60% 61–80% 81–100%

Den allmänna stämningen i församlingen är framåtanda snarare än uppgivenhet.

1 2 3 4 5

Gudstjänsten är en central verksamhet i vår församling.

1 2 3 4 5

Smågrupper är en central verksamhet i vår församling.

1 2 3 4 5

Diakoni/socialt arbete är central verksamhet i vår församling.

1 2 3 4 5

Vår verksamhet är behovsriktad.

1 2 3 4 5

Vi har inga problem att lägga ner verksamhet som inte möter behoven.

1 2 3 4 5

I vår verksamhet är relationsbyggandet viktigare än aktiviteten i sig.

1 2 3 4 5

All vår verksamhet syftar till att föra människor närmare Gud och varandra.

1 2 3 4 5

Vår församling är bra på att "sänka trösklar" utan att budskapet blir uddlöst.

1 2 3 4 5

Vår församling har väl fungerande barn och ungdomsverksamhet.

1 2 3 4 5

Det är vanligt att församlingsmedlemmar bjuder in kyrk-ovana vänner till församlingen.

1 2 3 4 5

I vår församling finns en öppenhet för att visa sårbarhet och svaghet.

1 2 3 4 5

Vår församlingen definierar sig som evangelikal och/eller karismatisk.

1 2 3 4 5

Församlingen har en tydlig vision och mål som aktivt används och kommuniceras.

1 2 3 4 5

Omvändelse är viktigt och prioriteras i församlingen.

1 2 3 4 5

Det är vanligt att personer upplever att de möter Gud i församlingens verksamhet.

1 2 3 4 5

Församlingen eller församlingsledningen tar regelbundet del av inspiration utifrån (ex. samarbetar med handlare, bjuder in talare, åker på konferenser, deltar i regionens samlingar)

1 2 3 4 5

Jag som föreståndare har stor frihet att ta initiativ och vara drivande

1 2 3 4 5

Som församlingsföreståndare lägger jag stort fokus på människor utanför församlingen.

1 2 3 4 5

Kommentarer:

**Med icke kyrklig bakgrund menar vi att man kommer från en familj/livsmiljö där ingen av föräldrarna var aktiva kristna och att man levt en stor del av sitt liv utan eller med bara liten påverkan från kristen tro/kristen verksamhet".